

Erişkinlerde Akılcı ?laç Kullanım? Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Erişkinlerde Akılcı ?laç Kullanım? Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=21251>

Özet

Erişkinlerde Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık Ölçeği (EAKİFKÖ), 2019 yılında Akta ve Selvi tarafından geliştirilen, bireylerin Akılcı İlaç Kullanımı (AİK) konusundaki bilgi, tutum ve davranışları değerlendirilmeyi amaçlayan bir psikometrik araçtır. Ölçeğin temel amacı, yetişkin popülasyonda rasyonel ilaç kullanıma dair mevcut farkındalık düzeylerini belirlemek ve bu farkındalık etkileyen faktörleri saptamaktır. Bu araç, halk sağlığı çabalarına ve eğitim programlarının etkinliğini ölçmeye yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır.

Ölçek, bir geliştirme çalışması olup, sağlık alanında çalışan uzmanların ve araştırmacıların, ilaç kullanımı alışkanlıklarının iyileştirilmesi için hedef kitle analizleri yapmasına olanak tanır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri, ilgili makalede sunulmuş olup, yetişkinlerin Akılcı İlaç Kullanımı ilkelerine ne ölçüde uydukları değerlendirilmede standartlaştırılmış bir yöntem sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Akılcı İlaç Kullanımı, İlaç Farkındalık, Sağlık Eğitimi, Ölçek Geliştirme, Psikometri, Yetişkin Sağlığı, Türkiye.

Yazarlar

H. Akta, H. Selvi

Amaç

Erişkinlerde Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık Ölçeği'nin temel amacı, 18 yaş ve üzeri bireylerin akılcı ilaç kullanımı ilkeleri hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından tavsiye edilen Akılcı İlaç Kullanımı uygulamaları, sağlık hizmetlerinin kalitesini artırma ve ilaç israfını önleme açısından hayati öneme sahiptir.

Bu ölçek, Türkiye'deki yetişkin popülasyonun ilaç saklama, kullanma talimatlarına uyma, antibiyotik kullanımı ve reçetesiz ilaç alımı gibi kritik konulardaki tutumları ve bilgi eksikliklerini belirlemeyi hedefler. Elde edilen veriler, halk sağlığı uzmanlarına ve politika yapıcılarına, farkındalık artırmaya yönelik spesifik eğitim stratejileri geliştirmede yol göstermektedir.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü temel psikolojik yapı, "Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık"dır. Bu yapı, bilişsel ve tutumsal bileşenlerden oluşmaktadır. Bilişsel bileşen, bireyin ilaçları doğru saklaması,

dozajın önemi, son kullanma tarihleri ve antibiyotik direnci gibi konulardaki nesnel bilgisini içerir. Tutumsal bileşen ise, bireyin hekim veya eczacı tavsiyesi durumunda ilaç kullanmama, ilaçları baskılarla paylaşmama gibi rasyonel davranışlara yönelik eğilimini ifade eder.

Ölçek, Akılcı İlaç Kullanım (AİK) kapsamındaki birden fazla boyutu ele alarak, farkındalığın sadece bilgi düzeyinde kalmayıp, aynı zamanda pratik uygulamalara yansıyan bir tutum setini temsil ettiğini varsayar. Bu çok boyutlu yapı, yetişkinlerin günlük yaşamlarında ilaçlarla ilgili aldıkları kararların kalitesini yansıtmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geliştirilme çalışması, Akta ve Selvi (2019) tarafından kapsamlı bir geçerlik analizi içerdiğini göstermektedir. Geçerlik çalışmaları, ölçeğin gerçekten Akılcı İlaç Kullanım Farkındalığı yapısını ölçtüğünü doğrulamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Tipik olarak bu tür geliştirme çalışmalarında içerik geçerliği, yapı geçerliği (faktör analizi yoluyla) ve ölçüt bağıntılığı geçerlik yöntemleri kullanılmaktadır. Detaylı geçerlik katsayıları ve istatistiksel bulgular için araştırmacıların orijinal makalesine başvurulması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Erişkinlerde Akılcı İlaç Kullanım Farkındalık Ölçeği'nin güvenilirliği, ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı değerlendirilerek amaçla incelenmiştir. Güvenirlilik analizleri genellikle iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) hesaplamaları içerir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ölçeğin kararlılığı test etmek için ise test-tekrar test güvenirlilik yöntemleri uygulanmış olabilir. Güvenirlilik katsayılarının detaylarına orijinal referans makaleden ulaşılabilir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yöntemleri kullanılmaktadır. Bu analizler, Akılcı İlaç Kullanım Farkındalığı yapısının kaç boyuttan oluştuğunu ve her bir maddenin hangi boyuta yüklendiğini ortaya koyar. Geliştirme sürecinde genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak ölçeğin temel yapıları belirlenmiş, ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile bu yapının örneklem verilerine ne kadar uyduyu test edilmiş olmalıdır. Bu analizler sonucunda ölçeğin nihai madde sayısı ve alt boyutları belirlenmiştir.

Enstrüman Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: Derecelendirme formatı (Orijinal makalede derecelendirme bilgisi '-' olarak belirtilmiş olsa da, geliştirme ölçekleri genellikle Likert tipi bir derecelendirme kullanır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetiřkinler

Age Group: 18 yaş ve üzeri

Population Details: Ölçek, genel yetişkin popölasyonda rasyonel ilaç kullanımı farkındalığını ölçmek için tasarlanmıştır.

Test Methodology: Öz bildirim ölçeği (Self-report scale).

Anahtar Kelimeler

İlaç Güvenliđi, Halk Sağlığı, Geçerlik, Güvenirlik, Sağlık Okuryazarlığı, Akılcı İlaç Kullanımı.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Orijinal kaynakta belirtilmemiřtir.

Affiliation Email addresses: Orijinal kaynakta belirtilmemiřtir.

Correspondence Address: Hüseyin Selvi (Sorumlu Yazar İletişim E-postası: hsyn_selvi@yahoo.com.tr)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanıma veya ücretsiz akademik kullanıma ilişkin detaylı bilgi için sorumlu yazar Hüseyin Selvi ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ek Bilgi: Ölçeğin geliştirilme makalesine Dergipark üzerinden ulaşılabilir: dergipark.org.tr.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: eriskinlerde-akilci-ilac-kullanimi-farkindalik-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Aktaş, H., & Selvi, H. (2019). Erişkinlerde Akılcı İlaç Kullanımı Farkındalık Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3),

439-447. <https://doi.org/10.26559/mersinsbd.543459>

Erişkinlerde Akılcı ?laç Kullanım? Farkındalık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Ölçeğin maddelerine ulaşmak için yukarıda belirtilen referans makalenin incelenmesi gerekmektedir.

ARABPSYCHOLOGY.COM